

PORTUL POPULAR DÎMBOVIȚEAN

MARIA GEORGESCU

În ansamblul portului popular românesc, costumul popular din zona Dîmbovița ocupă un loc important. Puținele documente grafice păstrate ne dau unele indicații despre portul popular din județul nostru. Citeva cromolitografii și desene ale lui Carol Popp de Szathmary ne prezintă costumul femeiesc din această zonă.

Despre elementele componente ale costumului popular din Dîmbovița, pe la sfîrșitul secolului al XIX-lea, ni se relatează că sînt confecționate în casă : zeghile de lînă, cămășile, izmenele de cînepă, ițarii, briiele, materialele de lînă cadrilată pentru rochii, ștergarele cu care se împodobesc femeile și ciorapii ¹.

În secolul trecut, costumul popular era bine definit. Costumul femeiesc se compunea din ștergar sau maramă, cămașă cu altiță, fotă, briu, bete, scurteică, zeghe, pieptar, cojoc, „călțuni“, opinci și pantofi.

Ștergarul era din in sau cînepă. Marama, înrudită prin ornamentele sale cu cea de Muscel, este o piesă importantă a costumului femeiesc de sărbătoare ; ea și cea din Muscel ea se aplică pe „legătoare“. „De forma unui voal lung, pînă la patru metri, ea are o înfățișare fină, spumoasă, fiind împodobită cu ornamente din bumbac sau mătase în alb, roșu, albastru, galben sau din fir în culoarea argintului sau a aurului. Ornamentele, fie presărate uniform pe întregul cîmp, fie concentrate la capete, sînt distribuite într-o asociere sau într-un ritm care trădează un simț decorativ și un gust artistic remarcabil. Ornamentele pot fi geometrice sau florale, dispuse în cîmpuri romboidale încadrate de dunguțe de dimensiuni reduse la maramele din secolul trecut și de dimensiuni destul de mari, la cele de dată mai recentă“ ².

Cămașa femeiască, confecționată din pînză de casă, țesută în două ițe, are de obicei două părți : trupul și poalele. Gura cămășii se obține prin încrețirea foilor, din care se formează pieptul, spatele și mînecele.

¹ N. Manolescu, *Igiena fîranului român*. București, 1895, p. 147.

² Caiete de artă populară. *Portul popular din Muscel*, E.S.P.L.A., p. 8.

După tehnica ornamentării, cămășile se împart în două categorii : brodate și alese în război. Materialele folosite pentru ornamentare sînt : lînă, arnici, mătase, fir, fluturi și beteală. Cîmpurile ornamentale sînt cele specifice pentru cămașă cu altiță (gulerul, pieptul și minecă cu altiță, increțul, rîurile și brățara).

În parte, și motivele ornamentale arată o înrudire cu cele din Muscel, dar în general ornamentarea este mult mai aerată. În partea sudică, la broderiile de pe cămăși se folosește culoarea roșie, brună și galbenă pe care o întîlnim la cămășile din zona Teleorman ; de asemenea, culorile broderiei de la increțul minecii, indică aceeași vecinătate. Un element deosebit de interesant este și acela al despicării increțului de către riul de pe minecă, care se observă și la cămășile din Muscel.

Fota este foarte asemănătoare cu cea din zona Muscel. „Fota se țese de obicei în patru ite. În ultimele decenii s-a introdus și fota țesută în două ite, denumită «fota scoarță», datorită faptului că se țese ca o scoarță. Aspectul fotei este în general sobru”³.

Fota purtată de femeile bătrîne, ca și cea de lucru are fondul negru ; la fotele de lucru ale femeilor tinere sînt dispuse pe fondul negru dungulițe de culori variate. Fota de sărbătoare cu fondul negru avea în trecut ornamentații geometrice, constînd dintr-o vargă lată la poale și una sau două la capete. Cu timpul sub influența celor din Muscel, fotele au fost din ce în ce mai mult țesute în motive geometrice și mai tirziu florale, dispuse pe rînduri orizontale, cu excepția porțiunii din față, în care alesătura este așezată în șiruri verticale. La mijloc costumul este prins în briu sau bete cu o ornamentație geometrică.

Zeghea nu se deosebește cu nimic de cea din zonele limitrofe.

Încălțămîntea consta din „călțuni”, opinci și, în ultima vreme, din pantofi.

Portul bărbătesc se apropie de cel de Muscel și Prahova. Costumul se compune din căciulă, pălărie, cămașă, izmene, briu, bete, cioareci, itari, pieptar, cojoc, ghebă sau suman și opinci.

Căciula, confecționată din blană de miel, este de două feluri : rotundă și moțată.

„Cămașa bărbătească reprezintă și ea o piesă de o mare valoare artistică. Acoperită cu cusături la gît, piept, umeri, pe marginea minecilor și la poale, ea constituie elementul cel mai de seamă al costumului bărbătesc, care-i imprimă sensul decorativ. Cusăturile sînt făcute în culori diferite. Motivele ornamentale sînt în general geometrice”⁴.

Cămășile bătrînești sînt largi, cu clini în laturi sau cu platcă. Tinerii poartă cămăși cu aceeași croială, ornamentate în culori mai vii. În această zonă apare și cămașa bărbătească cu fustă.

³ *Op. cit.*, p. 16.

⁴ *Op. cit.*, p. 19.

Cioarecii sînt cu buzunare deschise sau de tipul izmenelor ; se folosesc însă și pantalonii.

În ceea ce privește încălțămîntea, ea constă mai ales din opinci, care apar sub forma a două tipuri : opincă carpatică și opincă păstoraască cu gurguiul într-o parte.

Costumul popular din zona Dîmbovița este interesant prin valoarea sa artistică, avînd o linie frumoasă și compoziție ornamentală și cromatică.